

Dovolite mi prosim tudi nekaj dobrih besed o Onkološkem Inštitutu v Ljubljani!

Minilo je nekaj mesecev od praznovanja 70letnice Onkološkega Inštituta. Na ta dogodek smo se pripravljali dobro leto.. Želeli smo prikazati preteklost, na katero smo lahko ponosni in naše načrte za bodočnost. da bi tisto dobro, kar se je na inštitutu bolj ali manj uspešno gradilo desetletja, nadaljevali s skupnim delom za dobro bolnikov in ugled ustanove. Bila sem prepričana, da je ta obletnica, za katero smo lahko hvaležni ustanoviteljem onkološkega Inštituta, našim prednikom in mentorjem, dogodek, ki združuje in vzpodbuja k delu za napredek. Veliko truda in dobrih želja je bilo vložena v knjigo, ki obsega okrog 300 strani. Vendar, če bi danes povprašali mimoidočega na cesti, kaj o tem inštitutu ve, se bojim, da bi vedel povedati le, da so tam nekakšne zdrahe, da je vse narobe v stavbi, da voda še vedno ni pitna, da morajo bolniki čakati, da so sestre nezadovoljne, da skupina zdravnikov hoče ustanoviti svoj zavod in še marsikaj slabega, kar je imel priliko prebrati v dnevnikih časopisih in videti na televiziji. Tudi to, da so do nedavnega bolniki itak bili kar v stari šentpeterski konjušnici. Da bi bila šentpeterska kasarna kdaj konjušnica ni res. Sem namreč preverila. Razen slabega bilo povedati še veliko dobrega. Tisto kar piše v knjigi in kar se godi na Inštitutu vsak dan. Tam dela mnogo ljudi, eni imajo lažje, drugi težko delo. Eni ga opravijo dobro, drugi odlično. Prav gotovo večina nima časa za prepire in zdrahe.

Danes se lahko le vprašamo, kaj bi bilo, če ne bi že takrat, leta 1938, izredni ljudje s pogledom v prihodnost in modrim načrtovanjem onkološke dejavnosti ustanovili tega inštituta. **»Z občudovanjem in spoštovanjem se moramo danes spominjati daljnovidnosti in smelosti naših pionirjev, da so prav s tako obsežno zasnovo v skrajno skromnih razmerah začrtali naš inštitut. Marsikaj se danes zdi že samo po sebi umevno, vendar pa si zasnova in njena uresničitev nista lahko utirali poti niti ob ustanovitvi inštituta niti kasneje.«** Tako je napisala dr. Božena Ravnihar ob 60-letnici inštituta. Te besede ponavljam v upanju, da bo spoštovanje do preteklosti budilo odgovornost tudi v sedanjih in prihodnjih generacijah zdravnikov.

Leta 1938 so v prvem nadstropju jugovzhodnega trakta šentpeterske vojašnice preuredili nekaj prostorov, tako da so vanje lahko spravili 28 bolniških postelj, rentgenske aparate, operacijsko sobo in ambulanto; na podstrešju so bili laboratoriji za diagnostične preiskave in poskuse na živalih. Oprema za zdravljenje z obsevanjem je bila skromna. Delati je začelo pet zdravnikov, vse osebje pa je takrat štelo 24 zdravstvenih in pomožnih delavcev. Uslužbenci, ki so bili na inštitutu že od začetka, so pripovedovali, kako so takrat vsi s strahom pričakovali, ali bodo bolniki prišli v inštitut ali ne, ali bo ideja posebnega zavoda za raka uspela ali ne. Takrat je beseda rak ljudem pomenila zanesljivo smrt. Takšnih zavodov, kot je bil Onkološki inštitut, je bilo leta 1938 malo, na vsem svetu trije ali štirje.

V letu 1950 je bilo v Sloveniji 1670 novo ugotovljenih primerov raka, v letu 1960 pa že 3400; v tem letu je zaradi raka umrlo 2270 oseb. Obolevnost za rakom se je pri nas v desetih letih torej podvojila. Dela je bilo ogromno, razmere za delo in za bolnike revne. Prostori v šentpeterski vojašnici so bili natrpani, bolniki na tleh in na vozičkih po hodnikih. S strahom smo pričakovali vse večji naval bolnikov, saj zaradi prostorske stiske ne bi mogli več vsem omogočiti pravočasnega zdravljenja. V ambulanti je vsak dan na pregled čakalo 100 ali več bolnikov. Tudi bolniških postelj smo imeli blizu 100. Zdravnikov nas je bilo osem. Verjamem, da nismo delali slabo. Verjamem, ker mi je to rekel bolnik, ki je zaradi pomanjkanja prostora in postelj ležal na golih tleh ob peči v sobi devet. Tolažila sem ga, da bom poskusila najti posteljo na kakšnem drugem oddelku takratnih kliničnih bolnišnic, pa je rekel: »Nikar, raje sem pri vas, tu ste dobri ljudje in tukaj me boste dobro zdravili.« Odnosi med zdravniki, sestrami, tehniki, med vsem osebjem so bili prijateljski. To so bila še vedno leta po vojni, ko smo bili hvaležni usodi, da smo preživeli, naša osebna pričakovanja so bila zato skromna. Takole pove v tistem času o njem dr. Božena Ravnihar.» **Vsem so dobro poznane bedne razmere v našem inštitutu, ki izvirajo iz skrajne stiske s prostori. Znano je, kako malo udobnosti lahko nudimo našim bolnikom in kako naporno je delo osebja v takih pogojih. Da pa se bolniki kljub temu navežejo na našo ustanovo, da se radi, brez strahu in z zaupanjem zatekajo vanjo, da vlada med osebjem dobra volja, da brez pritiska in priganjanja s tolikšno požrtvovalnostjo premaguje vse težave in po najboljših močeh lajša bolnikom njihovo trpljenje, je temu brez dvoma vzrok tisto posebno prijetno in prisrčno človeško vzdušje, ki ga je ustvaril v inštitutu in ga vzdržuje profesor Šavnik prav s svojo osebnostjo.**«

Danes nismo prav nič pametnejši kot smo bili takrat, enako se lotevamo istih problemov, le da imamo na razpolago tehnične pripomočke, ki nam bistveno olajšujejo in izboljšujejo naše delo. Vse te nove naprave so dragocene in drage, vendar ne morejo nadomestiti razmišljanja zdravnika, ki je včasih v množici podatkov v nevarnosti, da pozabi na bistveno – na ovrednotenje podatkov in celotno oceno bolnikovega stanja.

Leta 2008 so se bolniki z velikimi problemi in ob javnih razpravah kar po vsej Sloveniji iz šentpeterske vojašnice preselili v novo, sodobno stavbo Onkološkega inštituta, ki so jo gradili 10 let, in ima, žal, mnoge pomanjkljivosti. Med zaposlenimi na Onkološkem inštitutu je zaradi stresa in v veliki meri tudi zaradi pritiska medijev prišlo do raznih sporov. A upam, da se bo to umirilo, ko se bo razvijalo redno delo ob bolnikovi postelji. Gradnja novega inštituta je bila v načrtih vodstva že leta 1963 in dodeljena so bila sredstva za projektiranje nove stavbe na drugi strani Ljubljane. To bi bilo po mnenju mnogih današnjih arhitektov bolj človeško, saj bi imeli bolniki in medicinsko osebje pogled na Ljubljano in bolnišnični park bi bil v večji meri ohranjen kot je danes. Žal se to ni zgodilo. Zgradili so nov klinični center, bolniki z rakom pa so morali počakati. Ker smo pravkar za onkologijo dogradili veliko, novo stavbo, ki se vsa sveti v steklu, bom navedla še nekaj stavkov, ki jih je zapisal leta 1946 Cutler, pionir v onkologiji. V slovenščini se bi glasili nekako takole: »**Pri ustanavljanju onkološkega inštituta ali bolnišnice je najpomembnejši korak izbira zdravnikov. Pri tem se je treba zavedati, da je ta izbira edini pogoj za uspeh ali neuspeh projekta; niti**

stavba niti obseg opreme ne bosta odločilni dejavnik, ampak vzgoja, zasnova, znanje, izkušnje, vzdušje, fantazija in idealizem vodstva in njegovih sodelavcev. Naši pionirji onkologije so se vsega tega očitno dobro zavedali.

Res je, da se je v slovenski onkologiji po prvih pionirskih dosežkih in neverjetnem vzponu in širitvi, razvoj ustavil za več desetletij. Vzroki za to niso neznani. Težko je proces, ki vodi navzdol, ustaviti, še težje spet obrniti v napredek. Danes imamo na razpolago nova spoznanja, visoko tehnologijo in mnoga učinkovita sredstva za zdravljenje raka. Zgodovina razvoja Onkološkega inštituta pa nas uči, da so za uspehe in razvoj najpomembnejši ljudje. Ali danes teh ljudi res ni, ali jih je premalo? Gotovo jih je mnogo, pa jih nočemo videti in nočemo videti njihovih dobrih del. Morda bi bilo prav, da »tisti mimoidoči« kaj sliši in bere tudi o tistih tihih in skritih, ki vsak dan sprejemajo in uspešno zdravijo bolnike na onkološkem inštitutu

Dr. Berta Jereb

januarja 2009